

Dějiny oboru v ČR

Znalci antiky

- Cosmas a jeho Chronika Bohemorum
- Dvůr Karla IV
- Kryštof Harant

Počátky studií antiky

- Zikmund Hrubý z Jelení neboli **Gelenius** (1497–1554), spolupracovník Erasma Rotterdamského.
- Ediční práce.
- *Lexicon symphonum* - latinsko-německo-řecko-český srovnávací slovník
- Překlady z řečtiny do latiny

- Na větší intenzitě však bádání v těchto oborech nabylo až ve 2. polovině 19. století.

- **Univerzita Karlova.**
- Prvním profesorem klasické filologie Jan Kvíčala (1834–1908).
- Prvním prof. starověkých dějin na české univerzitě **Emanuel Peroutka** (1860-1912), odborník na **řecké dějiny**.
- **Josef Král** († 1917). Zabýval se textovou kritikou antických děl, historickou gramatikou klasických jazyků, **srovnávací mytologií**, **antickými ústavami**, ale především řeckou metrikou.
- Významné přednášky o **antických reáliích**.
- Žáci Josefa Krále působili již také na brněnské **Masarykově univerzitě**, založené roku 1919.

Prof. Peroutka

- Dějiny řecké, díl I., vydané v r. 1908. Publikoval i v Listech filologických.
- V Listech filologických z r. 1912 (roč. 36, č. 2, s. 118) nekrolog: *hodnocen jako znamenitý odborník a badatel vědecký ale i vyspělý a ryzí kulturní duch i myslitel, znatel politické, společenské, vědecké i literární kultury antické, z nejlepších, kolik jsme jich kdy měli.*

- Prvním z nich byl **František Novotný** (1881–1964), který se řádným profesorem univerzity v Brně stal r. 1920.
- V letech 1930–31 byl děkanem filozofické fakulty, v období 1945–1946/7 prorektorem Masarykovy univerzity.
- Nejvíce proslul překladem celého díla filozofa **Platóna** z řečtiny do češtiny a čtyřsvazkovou monografií o tomto filozofu.
- Ohlas Platónových myšlenek od antiky až po 20. století
- **Latinsko-český slovník**

Charisteria Francisco Novotný octogeniario oblata (Opera Universitatis Purkynianae Brunensis vol. 90 z r. 1962).

*Brněnská věda a umění meziválečného období (1918–1939)
v evropském kontextu*, Brno 1993.

- v r. 1921 se řádným profesorem Masarykovy univerzity stal **Karel Svoboda** (1888–1960).
- *Vývoj antické **estetiky***
- *Antická a česká vzdělanost od obrození do první války světové z roku 1957* (skriptum)
- ***Zlomky předsokratovských myslitelů***
- ***Bibliografie českých a slovenských prací o antice** za léta 1775–1900 a 1901–1950. Založil takto tradici, na niž navázal Ladislav Vidman.*
- *O něm: Estetika 33, 1996, str. 39–41 či v Listech filologických 112, 1989, č. 2, s. 65 –71.*

- **Ferdinand Stiebitz** (1894–1961) působil na brněnské univerzitě od r. 1931, jako řádný profesor od r. 1939.
- **Překladatel:** Aristofanovy komedie a některá díla Plautova, ale překládal také Sófoklea ; *Řecká lyrika* a *Římská lyrika* (1954 a 1957), překlad Apuleiova *Zlatého osla* nebo Ovidiových *Proměn*, jež poprvé vychází r. 1935.
- Učebnice dějin řecké a římské **literatury**.
- v r. 1944 vydal volné zpracování ***Eposu o Gilgamešovi***.
- O něm: R. Hošek v *Listech filologických* CXVIII, 1955, str. 129 –140; *Ottův slovník naučný nové doby* (1930–1943)

První profesor specializovaných starověkých dějin

- **Vladimír Groh (1895–1941)**
- Zahraniční habilitační stipendium a tvůrčí volno v Římě. Za místo pobytu si zvolil Řím
- Ettore Pais (1856-1939), s kterým polemizoval ohledně názorů na vznik Říma a jeho nejstarší dějiny.. Účastnil se archeologických výzkumů na pahorku Palatinu, také v Ostii, kolonii římských občanů v ústí Tiberu, založené ve 4. stol. př. n. l., kde došlo k významným objevům římských obytných domů. Známý mu byly i nejnovější výsledky výzkumů v Pompejích. Studoval v římských knihovnách, sbírkách nápisných památek apod.

- V roce 1916 tu jako jedenadvacetiletý student zveřejnil velmi obsáhlou stať *Transitio ad plebem*, která vznikla v semináři Josefa Krále (později, r. 1918, bylo toto téma předloženo jako jeho práce k rigoróznímu řízení).
- Habilitace o tribunech lidu
- Již velmi brzy publikoval Groh také významné studie, týkající se řeckých dějin
- V roce 1917 to byl článek *Sdružení panionské*.

- Samostatné postavení starověkých dějin bylo na pražské univerzitě po smrti prof. Emanuela Peroutky obnoveno právě díky Grohově habilitaci a habilitaci Josefa Dobiáše, narozeného roku 1888.
- V roce 1922 podal František Novotný návrh, aby stolice dějin starověku byla zřízena také na Masarykově univerzitě

- V roce 1926 byl jmenován mimořádným profesorem dějin starověku na Masarykově univerzitě v Brně a r. 1931 se zde stal řádným profesorem tohoto oboru.

Významná díla

- *Řím. Studie o jeho počátcích*, 1923
- *Starý Řím* (504 stran) vyšla poprvé roku 1931 a opakovaně pak do počátku II. světové války ještě třikrát.
- *Tvůrcové dějin*: o králi-reformátoru Serviu Tulliovi.
- *Dějiny lidstva od pravěku k dnešku*, které vycházelo pod redakcí Josefa Šusty, zpracoval část dějin starověkého Předního Východu, historii prvních starověkých kultur Egejské oblasti, vývoj Řecka od doby mykénské do počátků helénismu a římské dějiny do konce republikánského období.
- V r. 1935 vydalo nakladatelství Melantrich první díl jeho vysokoškolské učebnice starověku, a to *Dějiny Blízkého východu a řeckých počátků*.
- výbor z díla historika T. Livia.

- V letech 1936-37 zastával Vl. Groh funkci děkana Filozofické fakulty Masarykovy univerzity
- Popularizační činnost (přednášky pro veřejnost, ČMM, Věda a život)
- O něm: *Mnema Vladimír Groh* z roku 1964.

Odboj

- Významní představitelé brněnského veřejného, kulturního a vědeckého života se začali z politických důvodů intenzivněji stýkat hned po Mnichovu. Spjovalo je mimo jiné členství v České obci sokolské, ve sdružení křesťanské mládeže YMCA a zednářské lóži Cestou světla. Nemálo z nich byli učitelé Masarykovy univerzity. Profesora pedagogiky Jana Uhra kontaktoval ohledně práce proti německému nacistickému nebezpečí muzikolog a zakladatel oddělení hudební vědy na Masarykově univerzitě prof. Vladimír Helfert. Zapojil také Vl. Groha

- Jedním z prvních úspěchů antifašistické skupiny, do níž patřili učitelé Masarykovy univerzity, bylo vypracování materiálu, který měl prokázat, že zábor pohraničních krajů Čech a Moravy neodpovídá ujednáním mnichovské dohody. Doc. Otakar Peterka ze Zeměpisného ústavu Masarykovy univerzity jej odvezl do Prahy a předal JUDr. Bohuslavu Ečerovi, který s ním 27. 10. 1938 odletěl do Londýna

- Grohova účast v odboji byla velmi aktivní. Vedle Jana Uhra byl jedním z hlavních iniciátorů napojení brněnského sokolského odboje na Zemský národní výbor a Obranu národa. Pracoval jako zpravodajská spojka v buňce, sdružené kolem vysílačky v Brně-Židenicích, která zprostředkovávala spojení s protinacistickou cizinou. Po volbách v červnu 1939 se Groh stal členem předsednictva ČOS.

- Jako zednář se Vl. Groh ocitl na seznamu fašistického politika a novináře, člena Vlajky Jana Rysa – Rozsévače a ze stejného důvodu byl také napaden v hanopisu *Golem, metla Čechů*, jehož autorem byl vedoucí pražské služebny Sicherheitsdienstu Walter Jacobi.
- Zastřelen 30. 9. 1941.
- Již 1. října reagoval v londýnském rozhlase na tyto události ministr zahraničí exilové vlády Jan Masaryk: "*Tak Eliáše už taky zavraždili... Naši noví nesmrtelní jsou vražděni za to, čemu Heydrich říká zrada . Zradit d'ábbla nebo Hitlera je contradictio in adiecto. Zradit můžeme jen to, čeho si máme vážit – svou vlast, rodinu, svého kamaráda. Jidáš zradil Krista, Eliáš, Bílý, Vojta, Pechlát, Winsch, Groh, Fischer a všichni ti naši noví nesmrtelní padli pro to, co je nám nejsvětější.*

- Vladimír Groh byl historikem, který vycházel z pozitivistického pojetí historického bádání, jeho díla se vyznačovala vědeckým racionalismem a kritickým přístupem k pramenům, třebaže hyperkritičnost k antickému podání nejstarší římské historie u něj, na rozdíl od řady badatelů 19. stol. či jeho současníků, nepřevládla. Pečlivé studium a bystrá, avšak nikoli svévolná interpretace pramenů byly u něj vždy na prvním místě a k úspěchu mu značně pomáhala též jeho znalost pomocných věd historických, klasické i moderní archeologie a schopnost pracovat s poznatky přírodních věd. Jeho dílo je mimo jiné důležité svou výzvou k uskutečňování širší interdisciplinární spolupráce na poli historického bádání a důrazem, kladeným na pojetí historie jako vzájemně se ovlivňujícího komplexu politických, ekonomických, sociálních, kulturních, náboženských a myšlenkových procesů.

- **Jaroslav Ludvíkovský** (1895–1984), vrstevník Vladimíra Groha, přišel na brněnskou univerzitu v r. 1939 z Bratislavy.
- Jeho studie se vztahem k našemu území uspořádala Jana Nechutová a vydala je v nakladatelství Masarykovy univerzity v roce 2002 pod titulem monografie ***Antika, Čechy a evropská tradice***.
- Zde i o něm.

Prof. Hošek

- **Radislav Hošek** (1922–2005) působil na brněnské univerzitě, v roce 1965 přešel na Univerzitu Karlovu. V posledních letech života vyučoval na Trnavské univerzitě.
- Zabýval se problematikou antického polyteismu i křesťanského náboženství, životem římských provincií, etniky, která sousedila s antickým světem, řeckou i římskou epigrafikou, dějinami Řecka a jeho literaturou i dějinami římskými.

- *Země bohů a lidí. Pohledy do řeckého dávnověku* je název monografie z roku 1972.
- V r. 1986 vydal profesor Hošek monografii *Římské náboženství*, zatímco *Náboženství antického Řecka* vychází roku 2004. Společně s Růženou Dostálovou vytvořil publikaci *Antická mystéria* (1997)
- *Aurelius Augustinus: Říman, člověk, světec*, přinášející také překlady zajímavých vybraných úryvků z Augustinových děl.
-
- Dějiny a život římských provincií a římských sousedů zpracoval v publikacích *Noricum a Pannonie v době římské* (1978) a *Antické Černomoří* (spolu s Janem Bouzkem, rovněž v r. 1978).

Společně s jinými

- (*Inscriptiones Pannoniae superioris in Slovacia Transdanubia asservatae* z r. 1984). (s prof. J. Češkou)
- *Řím Marka Aurelia*. Je mimo jiné důležitým přehledem reálií doby vrcholného principátu. (spolu s Václavem Markem, 1994).
- Řada překladů, např. Platónovu *Ústavu*.

Josef Češka

- Nar. 1925
- Prof. Od roku 1965.